

20 let Društva Bravo – društva za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami

Oktober 2021

Marija Kavkler in Milena Košak Babuder

Zgodovinski pogled na delovanje na področju specifičnih učnih težav

Pregled nekaterih preteklih dogodkov nam je lahko v pomoč pri razumevanju razvoja področja specifičnih učnih težav v Sloveniji.

Prof. dr. Borut Šali je bil pionir na področju raziskovanja legastenije. Od leta 2000 pa namesto nemškega izraza legastenija uporabljamo angleški izraz disleksija za bralno-napisovalne težave, zato bo v nadaljevanju uporabljen izraz disleksija. Šali je razvil diagnostične instrumente in vaje za obravnavo učencev z disleksijo. Njegov model je bil edinstven tudi v svetovnem merilu. Leta 1970 je s kolegi pripravil dolgoročen in sistematičen načrt pomoči za učence z disleksijo, ki bi se moral v celoti uresničevati tudi danes. Postavili so naslednje cilje:

- priprava sistematičnega treninga strokovnih delavcev za odkrivanje, diagnostiko in obravnavo učencev z disleksijo,
- ozaveščanje učiteljev o problemih učencev z disleksijo,
- oblikovanje diagnostičnih pripomočkov in vaj za obravnavo učencev, organizacijo izvedbe odkrivanja, diagnosticiranja in obravnave ter
- ozaveščanje javnosti o načrtu pomoči učencem z disleksijo in načrtovanje akcijskega načrta.

Med ključnimi cilji, ki so se leta uresničevali v praksi, so bili:

- redno testiranje (skrining) vseh osemletnikov z namenom odkrivanja učencev z disleksijo,
- individualna in skupinska obravnava učencev disleksijo v šolah ali svetovalnih centrih, ki so imeli multidisciplinarne time, za učence z zmerno in težko obliko disleksije ter
- izpopolnjevanja učiteljev, ki so jih v preteklosti v največjem deležu uresničevali svetovalni centri.

Med leti 1960 in 1980 je bil v osnovnih šolah velik osip, saj je le 90 % otrok uspešno zaključilo osnovno šolo. V letu 1976/77 je bilo kar 3,4 % osnovnošolcev vključenih v osnovne

šole za učence z znižanimi intelektualnimi sposobnostmi. Številni učenci v teh šolah niso imeli motnje v duševnem razvoju, ampak izrazite splošne ali specifične učne težave, a so bili kljub temu vključeni v šole, ki so izvajale programe z nižjim izobrazbenim standardom.

Zaradi visokega deleža učencev, ki niso uspešno zaključili osnovne šole, so se odločevalci in kompetentni strokovni delavci lotili zmanjševanja osipa. S ciljem zmanjševanja osipa v osnovnih šolah so bili po letu 1980 v okviru predšolskih in zdravstvenih ustanov organizirani različni preventivni ukrepi, kot so: psihološki pregledi za vse 3-letnike, logopedski pregledi za 5-letnike, 6-letniki pa so bili vključeni v programe priprave na šolo (500 ur), v katerih so razvijali znanja in veščine, potrebne za uspešnejše formalno izobraževanje rizičnih skupin otrok. Zaposlili so svetovalne delavce. Pri vseh 8-letnikih so preventivno preverjali bralne sposobnosti in jim nudili pomoč, če so jo potrebovali (Magajna idr., 2003¹; Kavkler idr., 2015²). S celostnim in sistematičnim pristopom se je osip pomembno zmanjšal.

V okviru **Koncepta dela – učne težave v osnovni šoli** (Magajna idr., 2008³), ki predstavlja konceptualni okvir za sistematično celostno obravnavo otrok s splošnimi in specifičnimi učnimi težavami, delno tudi primanjkljaji na posameznih področjih učenja oziroma izrazitimi specifičnimi učnimi težavami, je bil na osnovi strokovnih in materialnih virov, ki so že prisotni v našem šolskem sistemu, oblikovan *petstopenjski model pomoči učencem z učnimi težavami*. Petstopenjski model, poimenovan *odziv na obravnavo*, omogoča otrokom, ki so rizični za težave pri učenju, da jih čim bolj zgodaj odkrijemo, jim nudimo učinkovito učno pomoč in podporo v sodelovanju z vsemi udeleženi, od otroka, staršev do strokovnih delavcev. S tem se izboljša učna uspešnost in zmanjša čustvene stiske učencev. Ker so težave pri učenju različno intenzivne, moramo organizirati tudi različne oblike pomoči otrokom s SUT, ki morajo biti od prve do pete stopnje vedno bolj intenzivne in specifične v skladu s potrebami posameznika. Tako organizirano poučevanje in različne oblike pomoči zahtevajo vedno bolj specifično znanje šolskih strokovnih delavcev, ki pomoč izvajajo. Celoten niz petih stopenj pomoči je učinkovit, če vsi strokovni delavci, starši in učenci dobro sodelujejo in uresničujejo svoje naloge, kar pa je treba tudi evalvirati. Izvirni delovni projekt pomoči, ki ga v šolah izvajajo strokovni delavci na prvih štirih stopnjah pomoči, nam pomaga pri pregledu dela z otrokom s SUT, saj vključuje konkretne cilje in dogovorjene naloge. Po vsaki zaključeni stopnji pomoči je treba izdelati sklepno evalvacijsko oceno, ki vključuje oceno napredka otroka, učinkovitosti izvajanja pomoči ter mnenja in predloge za nadaljnje delo z otrokom. Na peti stopnji pa za otroke s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (PPPU oz. izrazitimi SUT) šolski tim

¹ Magajna, L., Kavkler, M. in Križaj, M. (2003). Adults with self-reported learning disabilities in Slovenia: findings from the international adult literacy survey on the incidence and correlates of learning disabilities in Slovenia. *Dyslexia*, 9(4), 229–251.

² Kavkler, M., Košak Babuder, M. in Magajna, L. (2015). Inclusive education for children with specific learning difficulties : analysis of opportunities and barriers in inclusive education in Slovenia. *CEPS journal*, 5(1), 31–52. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/id/eprint/2791>

³ Magajna, L., Čačinovič Vogrinčič, G., Kavkler, M., Pečjak, S., Bregar-Golobič, K., Nagode, A. (ur.), Bregar-Golobič, K. (ur.). (2008). *Učne težave v osnovni šoli: koncept dela*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. www.ucne-tezave.si.

strokovnih delavcev izdelava individualizirani program, ki je zavezujoč dokument za učitelje in ostale strokovne delavce.

V **Navodilih za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo – otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja** (Kavkler idr., 2008⁴) so predstavljene možne prilagoditve za premagovanje izrazitih SUT oziroma različnih primanjkljajev na posameznih področjih učenja (PPPU), ki so za posameznega učenca navedene v individualiziranem programu, ki jih morajo izvajati šolski strokovni delavci.

V **Kriterijih za opredelitev primanjkljajev na posameznih področjih učenja (PPPU)** so z različnih vidikov predstavljeni kriteriji, ki strokovnim delavcem omogočajo pripravo timske diagnostične ocene za različne vrste specifičnih učnih težav (disleksijo, diskalkulijo, neverbalne SUT) (Magajna idr., 2015⁵).

Opredelitev specifičnih učnih težav

Otroci in mladostniki s specifičnimi učnimi težavami (SUT) so zelo raznolika skupina otrok in mladostnikov, pri katerih se zaradi znanih in neznanih motenj ali razlik v delovanju centralnega živčnega sistema kljub povprečnim ali nadpovprečnim intelektualnim sposobnostim pojavljajo izrazite težave pri branju, pisanju, pravopisu in računanju. Pojavljajo se tudi zaostanki v razvoju in/ali primanjkljaji pozornosti, pomnjenja, mišljenja, koordinacije, komunikacije, socialnih sposobnosti in emocionalnega dozorevanja. Primanjkljaji vplivajo na kognitivno predelovanje besednih in nebesednih informacij, ovirajo usvajanje in avtomatizacijo šolskih veščin ter vse življenje vplivajo na učenje in vedenje. So notranje narave in niso primarno pogojeni z neustreznim poučevanjem in drugimi okolijskimi dejavniki, vidnimi, slušnimi ali motoričnimi okvarami, motnjami v duševnem razvoju ter vedenjskimi in čustvenimi težavami (motnjami), čeprav se lahko pojavljajo skupaj z njimi (Magajna in Kavkler, 2002⁶). Najpogosteje omenjene SUT so disleksija, disgrafija, diskalkulija in neverbalne SUT.

SUT se razprostirajo na kontinuumu od lažjih do zelo izrazitih. Izrazite SUT smo poimenovali primanjkljaji na posameznih področjih učenja (PPPU). SUT opredeljujejo otrokova

⁴ Kavkler, M., Bregar-Golobič, K., Čačinovič Vogrinčič, G., Magajna, L., Klug, M., Pečjak, S., Vernik, H. (2008). Navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo. V A. Nagode in K. Bregar-Golobič (ur.), *Navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo: primanjkljaji na posameznih področjih učenja* (str. 10–28). Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://docplayer.si/196631676-Navodila-za-prilagojeno-izvajanje-programa-osnovne-%C5%A1ole-z-dodatno-strokovno-pomo-jo-primanjkljaji-na-posameznih-podro%C4%8Djih-u%C4%8Denja.html>

⁵ Magajna, L., Kavkler, M., Košak Babuder, M., Zupančič Danko, A., Seršen Fras, A., Rošar, A. (2015). Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja. VII. V N. Vovk Ornik (ur.), *Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami*. 2. izd. (str. 23–31). Zavod RS za šolstvo. <http://www.zrss.si/pdf/Kriteriji-motenj-otrok-s-posebnimi-potrebami.pdf>, <http://pefprints.pef.uni-lj.si/id/eprint/3008>

⁶ Magajna, L., Kavkler, M. (2002). Primanjkljaji na posameznih področjih učenja (PPPU). V M. Kavkler (ur.), *Razvijanje potencialov otrok in mladostnikov s specifičnimi učnimi težavami (zbornik prispevkov za konferenco)* (str. 3–6). Different, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Ljubljana, Društvo Bravo.

močna področja ter specifične težave oz. primanjkljaji, zaradi katerih ima na nekaterih področjih učenja (branje, pisanje, računanje, pravopis) izrazito nižje izobraževalne dosežke, kot bi jih pričakovali glede na starost, trud, razred, sociokulturno okolje in raven intelektualnih sposobnosti. SUT se pojavljajo tudi pri nadarjenih otrocih, vztrajajo tudi ob velikem vlaganju truda in rednem urjenju ter na specifičnih področjih ovirajo učenje tako otrok iz socialno-kulturno manj spodbudnega okolja kot tistih, ki imajo doma ugodne razmere, veliko razumevanja in podpore.

Med učenci z učnimi težavami je v šolajoči populaciji okrog 10 % tistih, ki imajo SUT in od teh jih je le 2–4 % tistih, ki imajo izrazite SUT ali PPPU (Magajna idr., 2008⁷). V šolskem letu 2020/21 je bilo v osnovnih šolah v program prilagojeno izvajanje s strokovno pomočjo usmerjenih 14.224 otrok s posebnimi potrebami (OPP) in od teh 5.872 s PPPU (41,3 % od vseh OPP) ter od 5.673 dijakov s posebnimi potrebami je bilo v srednjih šolah 2.772 dijakov s PPPU (48,9 % od vseh OPP). Še večji pa je delež otrok in mladostnikov s SUT, če upoštevamo tudi tiste, ki imajo lažje in zmerne SUT (MIZŠ, 2021⁸).

Uzakonitev pravic otrok in mladostnikov s SUT

V kontekstu oblikovanja zakonodaje sta bila sprejeta dva zakona, ki omogočata uresničevanje kontinuuma pravic otrok s SUT. Ker se posebne potrebe otrok s SUT razprostirajo na kontinuumu od manj do bolj izrazitih, so v slovenski zakonodaji pravice otrok s SUT opredeljene z dvema zakonoma, in sicer z Zakonom o osnovni šoli (1996) in Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP, 2000, 2011). **Otroci z lažjimi in zmernimi SUT** so bili kot otroci s posebnimi potrebami vključeni v **skupino otrok z učnimi težavami**, zato so bile njihove pravice opredeljene v Zakonu o osnovni šoli (1996, 2. odstavek 11. člena). Imajo pravico do dopolnilnega pouka, prilagajanja metod in oblik dela ter individualnih in skupinskih oblik pomoči. V Zakonu o osnovni šoli iz leta 2011 pa otroci z lažjimi in zmernimi SUT nimajo več statusa otrok s posebnimi potrebami, ampak imajo le pravico do dopolnilnega pouka, prilagajanja metod in oblik dela ter individualnih in skupinskih oblik pomoči (12.a člen Zakona o osnovni šoli, 2011).

Skupina otrok s PPPU je bila vključena v ZUOPP (2000) zaradi pritiska strokovne javnosti in staršev otrok s SUT. Eden od najpomembnejših dejavnikov za vključitev amandmaja v ZUOPP (2000) je bila podpora 80 vplivnih strokovnih delavcev s področja zdravstva, izobraževanja in sociale. Kasneje so sprejem amandmaja podprli tudi člani Društva

⁷ Magajna, L., Pečjak, S., Peklaj, C., Čačinovič Vogrinčič, G., Bregar-Golobič, K., Kavkler, M., Tancig, S., Bregar-Golobič, K. (ur.). (2008). *Učne težave v osnovni šoli: problemi, perspektive, priporočila*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. www.ucne-tezave.si

⁸ MIZŠ (2021). *Podatki v zvezi z učenci s PP v OŠ s prilagojenim izvajanjem in DSP*. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/Statistike-in-analize/Tabela_ucenci_s_posebni_potrebami.pdf

defektologov Slovenije in predstavniki poslanskih skupin. Potrebni so bili številni kompromisi na vseh stopnjah sprejemanja ZUOPP (2000), od idejnih vplivov zainteresiranih v javnosti do obravnave in sprejema v Državnem zboru.

Pri uzakonjanju pravice **otrok s težjimi SUT** oziroma **primanjkljajev na posameznih področjih učenja** (PPPU) do izrazitejših prilagoditev v procesu poučevanja in bolj specifičnih oblik dodatne strokovne pomoči je moral predlagatelj ZUOPP zaradi pritiska strokovne javnosti in staršev pristati na nekatere kompromise. Vključitev otrok s težjimi SUT v ZUOPP (2000) omogoča več pravic do učinkovitejše obravnave teh otrok (Vršnik Perše, 2009⁹). Strokovna skupina (Kavkler, Tancig in Magajna) je pripravila besedilo amandmaja, s katerim je opredelila potrebo po vključitvi otrok s težjimi SUT v ZUOPP (2. člen ZUOPP, 2000). Poslanka dr. Ana Kragelj-Zbačnik je bila predlagateljica amandmaja v postopku odločanja o vključitvi skupine otrok s SUT v ZUOPP (2000). V postopku obravnave amandmaja o vključevanju otrok s težjimi SUT v 2. členu ZUOPP (2000) je predlagatelj v drugi obravnavi ZUOPP (2000) svoje nestrinjanje s predlaganim amandmajem utemeljeval s tem, da je skupina otrok s težjimi SUT že uvrščena v skupino **dolgotrajno bolnih otrok**. Prisoten je bil namreč strah predlagatelja ZUOPP, da bo usmerjenih vseh 25 % otrok z učnimi težavami in ne le 2–4 % otrok s težjimi SUT (Poročevalec 2000, št. 71, str. 11, 2. odstavek). Strokovna utemeljitev pomena specifične obravnave otrok s težjimi SUT s strani strokovnih delavcev Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani je pripomogla k odločitvi predlagatelja ZUOPP (2000), da skupino otrok s težjimi SUT vključijo med otroke z OPP v ZUOPP (2000), vendar je predlagatelj v naslednji verziji predloga ZUOPP (2000, 2. člen) uporabil za otroke s SUT izraz **otroci z razvojnimi in nevrološkimi motnjami**. Ravnik, dr. med., spec. pediatrije (2000) in Sekcija za otroško nevrologijo SZD (2000) so nasprotovali predlaganemu izrazu za opredelitev težjih SUT, kar so utemeljili z nerealno možnostjo diagnosticiranja nevroloških primanjkljajev s strani nevrologov in informacijo o v svetu aktualni pedagoški obravnavi teh otrok, ki poudarja, da so SUT nevrološko pogojene motnje, diagnostika in obravnava pa sta pedagoške narave. Potem se je predlagatelj v drugem branju odločil za vključitev skupine otrok s težjimi SUT kot samostojne skupine v ZUOPP (2000), vendar je morala strokovna skupina (Kavkler, Magajna, Marjanovič Umek, Čuk in Opara) pred sprejetjem zakona v Državnem zboru RS oblikovati izraz, s katerim so bile težje SUT nedvoumno ločene od učnih težav. Tako je bila za težje SUT oblikovana označba **primanjkljaji na posameznih področjih učenja** (PPPU). Z vključitvijo otrok s težjimi SUT oz. PPPU med OPP v ZUOPP (2000) so le-ti pridobili pravico do prilagoditev v procesu poučevanja, prilagajanja preverjanja ocenjevanja znanja ter do dodatne strokovne pomoči (1–5 ur) (Kavkler idr., 2015²)

⁹ Vršnik Perše, T. (2009). *Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami*. Pedagoški inštitut. Znanstveno poročilo.

http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/zalozba/ZnanstvenaPorocila/05_09_izobrazevanje_otrok_s_osebnimi_potrebami.pdf

Pregled dejavnosti Bravo društva za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami

V podporo in pomoč otrokom in mladostnikom s SUT so Marija Moškov, Marija Štrbenk, Meta Kos Jarc, Lidija Magajna, Suzana Pulec in Marija Kavkler imele 31. januarja 2001 ustanovni sestanek z namenom ustanovitve Bravo – društva za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami (v nadaljevanju Društvo Bravo). V društvo je danes vključenih okrog 800 članov, to so osebe s SUT, njihovi starši in strokovni delavci različnih strokovnih področij.

Društvo Bravo nima lastnih prostorov, temveč ima sedež v Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše na Gotski 18 v Ljubljani. Ker društvo nima prostorov, člani društva ne morejo izvajati konkretnih oblik pomoči in podpore otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami. Večino dejavnosti člani društva opravijo s prostovoljnim delom.

Društvo Bravo pomembno prispeva k razvoju kompetentnosti in opolnomočenja strokovnih delavcev in staršev za učinkovito pomoč in podporo ter oblikovanje inkluzivnega učnega okolja za otroke in mladostnike s specifičnimi učnimi težavami (SUT), kar vpliva na večjo učinkovitost učiteljev tudi pri poučevanju otrok brez SUT. V slovenski šolski prostor vnaša nova spoznanja s področja odkrivanja, diagnostičnega ocenjevanja, obravnave otrok in mladostnikov s SUT, usposablja strokovne delavce in starše za učinkovitejše odkrivanje, diagnostično ocenjevanje in obravnavo otrok in mladostnikov s SUT, spodbuja timsko soustvarjanje s starši, ozavešča slovensko laično in strokovno javnost o značilnostih in posebnih potrebah otrok in mladostnikov s SUT, sodeluje z različnimi organizacijami pri iskanju rešitev za kakovostnejše izobraževanje, zaposlovanje in socialno vključenost oseb s SUT ter spremlja uresničevanje zakonsko določenih pravic in različnih dejavnosti na področju SUT (npr. pravica do zaposlovanja v vojaških poklicih, pravica do statusa študenta s posebnimi potrebami študentov, pravica do izvajanja dodatne strokovne pomoči v srednješolskem programu, pravica do rabe prilagojenih tiskanih gradiv idr.).

Delovanje Društva Bravo skušamo približati članom društva z različnimi dejavnostmi v podružnicah po Sloveniji. Društvo ima devet podružnic (Bravo Štajerska, Bravo Obala in Kras, Bravo Pomurje, Bravo Prlekija, Bravo Dolenjska, Bravo Koroška, Bravo Goriška, Bravo SAŠA - Savinjsko-Šaleška dolina in Bravo Gorenjska) in sekcijo Bravo mi, ki gostujejo po šolah in različnih drugih ustanovah.

Leta 2002 je društvo postalo član Evropske zveze za disleksijo. Predsednica Društva Bravo je bila dve mandatni obdobji tudi članica upravnega odbora Evropske zveze za disleksijo.

Društvo Bravo je leta 2009 pridobilo status društva, ki deluje v javnem interesu na področju vzgoje in izobraževanja, in leta 2011 tudi status humanitarne organizacije pri Ministrstvu za zdravje.

Leta 2019 je Društvo Bravo dobilo državno nagrado za izjemne dosežke na področju otrok s posebnimi potrebami.

Dejavnosti Društva Bravo

Dejavnosti Društva Bravo so: založniška dejavnost; svetovanje in pomoč staršem, šolskim strokovnim delavcem in drugim strokovnjakom; zagovorništvo; spremljanje in vrednotenje uspešnosti ukrepov na področju celotne dejavnosti pomoči otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami; sodelovanje z vladnimi organizacijami; spodbujanje raziskovalne dejavnosti; sodelovanje z ustanovami, zvezami in društvi; humanitarna dejavnost idr. (Statut Društva Bravo, 2011).

Učinkovitejše delovanje Društva Bravo po celotni Sloveniji omogočajo podružnice Društva Bravo, katerih člani organizirajo aktualna številna predavanja in delavnice za starše in strokovne delavce (ADHD skozi oči pedagoga in starša, Gibalne delavnice, Učne tehnike, Senzorna integracija, Skotopični sindrom, Neverbalne specifične učne težave, Hočem sam – napotki, kako organizirati učenje in domače delo, Zdravstveno-vzgojna pomoč šolarjem in staršem v stiski, Tudi angleščina je lahko zabavna, O drugačni paradigmi ocenjevanja, Ko je matematika problem, Mnemotehnike pri poučevanju matematike, Čustvene težave otrok in mladostnikov s SUT idr.) ter delavnice za otroke in mladostnike (Spomladanska likovna delavnica, Plesno-gibalna delavnica, Dramska delavnica, Učinkovito sodelovanje pri oblikovanju individualiziranega programa, Učenje angleščine po mavrični bližnjici, Brain gym, tečaj slepega tipkanja idr.). Starši otrok in mladostnikov s specifičnimi učnimi težavami pa svoje specifične izzive rešujejo v okviru sekcije Bravo mi, ki organizira predavanja in delavnice za starše (Učenje temeljev angleščine – po mavrični bližnjici, Pretežka šolska torba, Predavanje in delavnica o SUT, O postopku usmerjanja – izkušnje od vrtca do odraslosti, Kako lahko starši pomagamo otroku s SUT, Na pomoč! Ne znam pomagati otroku pri učenju in domačih nalogah! SUT – sopojavljanje težav in možnosti za uresničevanje pozitivnih izidov, Spoznanja nevroedukacije in pomoč otrokom in mladostnikom s SUT idr.) in otroke (Produksijska delavnica animiranega filma, Delavnica računalniškega programiranja, Gibalnice in cirkusarnice, Počitniške delavnice, Ustvarjalno-pravljичne delavnice za otroke, Šivilja in škarijce, delavnica Trgovinica napojev, delavnica Vlagomer – delavnica za otroke, oblikovanje filmčka Vesoljski preplah idr.) ter na spletni strani izmenjujejo nasvete za reševanje vzgojno-izobraževalnih izzivov (Informacije so zbrane v letnih poročilih na spletni strani Društva Bravo www.drustvo-bravo.si).

Na spletni strani Društva Bravo so objavljene novice o pomembnih dejavnostih društva, prispevki, informacije o izdanih knjigah, poročila in številna druga gradiva. Na spletnem mestu objavljene prispevke hkratno pošiljamo tudi v novičarsko skupino, ki deluje v okviru storitve Google Skupine.

Na Facebook strani ima Društvo Bravo svojo skupino, kjer objavlja obvestila za člane, vabila in različne zanimive informacije, ki se nanašajo na vsebine, povezane s šolstvom, posebno v zvezi z izobraževanjem otrok in mladostnikov s specifičnimi učnimi težavami, različnimi pripomoči in drugimi koristnimi nasveti.

V okviru Evropskega tedna (v 1. tednu v oktobru) ozaveščanja javnosti o specifičnih učnih težavah Društvo Bravo vsako leto organizira dejavnosti, kot so npr.: posredovanje gradiv za ozaveščanje vsem osnovnim šolam in številnim srednjim šolam (FAWCO strategije v pomoč učencem s SUT, plakate za ozaveščanje, zgoščenke z zbornike vseh konferenc idr.), organizacija izbora Bravo učitelja – učitelja, ki je po mnenju staršev in strokovnih delavcev med slovenskimi učitelji najuspešnejši pri delu z učenci in dijaki s SUT, prireditve dvojno izjemnih otrok in mladostnikov, okroglo mizo o rezultatih učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja na nacionalnih preverjanjih znanja.

Društvo Bravo je sodelovalo tudi v projektih Po kreativnih poteh do znanja: Projekt *Porazdeljen laboratorij uporabnikov* (implementacija socialne inteligentne aplikacije za 10-prstno tipkanje za osebe z disleksijo) (2015), Akademije za likovno umetnost in oblikovanje, Fakultete za elektrotehniko in Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ter projekt *Profil socialnih signalov uporabnika* (profiliranje socialnih signalov uporabnikov s tehnologijo podprtih metod učenja oseb s posebnimi potrebami in hkrati spoznavanje s tehnološkimi orodji za izvajanje raziskav na področju posebnih potreb) (2017), ki ga je vodila Fakulteta za elektrotehniko Univerze v Ljubljani.

Člani društva prejmejo vsako leto dve številki glasila društva – Bilten Bravo, ki ga posredujemo tudi vsem slovenskim splošnim knjižnicam.

Člane društva in širšo javnost društvo obvešča o različnih dejavnostih z informacijami in gradivi na spletni strani Društva Bravo (www.drustvo-bravo.si), Facebooku (<https://www.facebook.com/groups/100182530089459/>), z organiziranjem okroglih miz, z izdajanjem časopisa- BILTENA, intervjuji, prispevki v različnih medijih itd.

Diseminacija novih in aktualnih spoznanj domačih avtorjev in avtorjev drugih držav

Z novimi spoznanji s področja SUT seznanjamo strokovne delavce in starše na seminarjih in konferencah v sodelovanju s Pedagoško fakulteto Univerze v Ljubljani, Svetovalnim centrom za otroke in mladostnike in starše Ljubljana, ki nam nudita prostore in tehnično podporo.

S seminarji priznanih predavateljev iz tujine, ki so navedeni v nadaljevanju, smo pomembno doprinesli k razvoju področja SUT, predvsem s širjenjem novih strategij odkrivanja, diagnostičnega ocenjevanja in obravnave otrok in mladostnikov s SUT.

Na konferencah in z objavami v biltenih ter na spletni strani Društva Bravo pa smo omogočili domačim raziskovalcem in praktikom objavo njihovih ugotovitev ter učinkovitih

strategij odkrivanja, diagnosticiranja in obravnave otrok in mladostnikov s SUT. Pomembno vlogo pri ozaveščanju šolske in širše javnosti pa ima objava številnih življenjskih zgodb.

Seminarji tujih predavateljev

- *prof. dr. Marta Bogdanowicz* – Poljska (Metoda dobrega začetka – 2004)
- *mag. Nada Anić* – Hrvaška (Vedenjsko-kognitivna metoda za izboljšanje branja – začetni seminar – 2004; Vedenjsko-kognitivna metoda za izboljšanje branja – nadaljevalni seminar – 2004)
- *dr. Snorre Ostad* – Norveška (Otroci s specifičnimi učnimi težavami pri matematiki: njihove značilnosti in upoštevanje le-teh v procesu poučevanja – 2006)
- *dr. Gavin Reid* – Velika Britanija (Specifične učne težave v mladostništvu – 2004; SNAP – 2007)
- *dr. Stephen Viola* – ZDA (Obravnava otrok z motnjo pozornosti in s hiperaktivnostjo – 2004; Neverbalne specifične učne težave – 2005)
- *prof. dr. Pol Ghesquiere* – Belgija (Strategije pomoči in podpore pri učenju učencem z disleksijo ter uspešnejše psihosocialno funkcioniranje – 2003)
- *dr. Carol Goldfus* – Izrael (Strategije učenja angleškega jezika za učence z disleksijo – 2007; Specifične učne težave pomnjenja in jezika: interdisciplinarni pristop – 2009; Kognitivni procesi in mehanizmi pri matematičnih učnih težavah – 2010; Glasba, možgani in specifične učne težave – 2012; Vpliv dognanj nevroznanosti na poučevanje in učenje mladostnikov s specifičnimi učnimi težavami – 2016)
- *dr. Paul Gerber* – ZDA (Specifične učne težave v odraslosti – 2012)
- *dr. Sven Lychatz* – Nemčija (Diskalkulija v obdobju mladostništva – 2017)

Konference

2002 – Razvijanje potencialov otrok in mladostnikov s specifičnimi učnimi težavami: [zbornik prispevkov za konferenco]. Poleg številnih domačih so sodelovali še tuji predavatelji:

- *dr. Zdenek Matejček* – Češka, *dr. Carol Aubrey* – Velika Britanija, *dr. Zrinjka Stančić* – Hrvaška, *dr. Pol Ghesquiere* – Belgija, *dr. Marta Bogdanowicz* – Poljska.

2006 – Otroci in mladostniki s specifičnimi učnimi težavami – spodbujanje, podpiranje in učinkovita pomoč: [zbornik prispevkov]. Poleg številnih domačih so sodelovali tudi tuji predavatelji:

- *Hans Pauli Christiansen* – Danska, *dr. Ann Clement Morrison* – ZDA, *Michael Kalmar* – Avstrija, *dr. Lynda J. Katz* – ZDA, *dr. Siona Lannen* in *Colin Lannen* – Velika Britanija – in *dr. Snorre A. Ostad* – Norveška.

2010 – Specifične učne težave v vseh obdobjih: [zbornik prispevkov]. Številnim domačim predavateljem so se pridružili tuji:

- *dr. Maria Chiara Pasolunghi* – Italija, *Marko Ferek* ter *dr. Snježana Sekušak Galešev* – Hrvaška – in *dr. Carol Aubrey* – Velika Britanija.

2014 – Otroci in mladostniki s specifičnimi učnimi težavami – podpora pri uresničevanju njihovih potencialov. Poleg številnih domačih so sodelovali tudi tuji predavatelji:

- dr. Angela Fawcett – Velika Britanija, dr. Maria Chiara Pasolunghi – Italija, dr. Ann Morison Clement – ZDA, dr. Marta Bogdanowicz – Poljska, dr. Zrinjka Stančić – Hrvaška, Ramush Lekaj – Kosovo.

2018 – Specifične učne težave – sopojavljanje težav in možnosti za uresničevanje pozitivnih izidov. Poleg številnih domačih so sodelovali tudi tuji predavatelji:

- dr. Carol Goldfus – Izrael, dr. Sven Lychatz – Nemčija, dr. Zrinjka Stančić – Hrvaška, dr. Ann Clement Morrison – ZDA, dr. Eva Gyrmathy – Madžarska, dr. Maria Chiara Pasolunghi – Italija, David Orman – Velika Britanija

Publikacije

- REID, G. (2002). *Nekaj v prijateljsko pomoč: vodnik za starše otrok z disleksijo*. Bravo – društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami Slovenije. *Ponatis*.
- BOGDANOWICZ, M. (2005). *Priprava na učenje pisanja: grafomotorične vaje Hane Tymichove: metodični priročnik za starše in učitelje*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami, *Ponatis*.
- ANDREJKA KAVČIČ, R. (2005). *Učenje z gibanjem pri matematiki: priročnik gibalnih aktivnosti za učenje in poučevanje matematike v 2. razredu devetletke*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami. *Ponatis*.
- REID, G., KAVKLER, M., VIOLA, S. G., KOŠAK BABUDER, M., MAGAJNA, L. (2007). *Učenci s specifičnimi učnimi težavami: skriti primanjkljaji – skriti zakladi*. Društvo Bravo – društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
V knjigi so kompleksno in sistematično predstavljene značilnosti, primanjkljaji in posebne potrebe učencev z različnimi vrstami SUT (disleksija, diskalkulija, neverbalne SUT itd.), načini odkrivanja in diagnostičnega ocenjevanja SUT ter strategije pomoči v sopojavljanju z močnimi področji učencev s SUT.
- KESIČ DIMIČ, K. (2008). *ADHD – ali deklice hitijo drugače?: spregledanost deklic z motnjo ADHD*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- LESJAK SKRT, B., KOŠAK BABUDER, M., VUJANOVIČ, I., BUCIK, K. (2008). *Glasovi v gibanju in igri: igrice za razvijanje glasov, ozvenjanje in slušno razlikovanje*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami. *Ponatis*.
- KOREZ, K. (2009). *Čisto poseben levček Leon*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- KAVKLER, M., MAGAJNA, L., KOŠAK BABUDER, M., ZEMLJAK, B., JANŽELJ, L., ANDREJČIČ UDOVIČ, M., MEEHAN, M., SMYTHE, I., WARD, V. (2010). *Disleksija – vodnik za samostojno učenje študentov in dijakov*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
Knjiga je s konkretnimi strategijami lahko v pomoč in podporo študentom in dijakom s SUT v vseh fazah učenja od priprave na učenje, samega učenja, izkazovanja ustnega in pisnega znanja, samozagovorništva ter premagovanja emocionalnih stisk. Iz evalvacijskih ocen študentov s SUT in tistih brez SUT o uporabnosti predstavljenih vsebin knjige je razvidno, da je lahko v pomoč pri uspešnejšem samostojnem učenju tako za študente s SUT kot tiste brez SUT.
- RADULY-ZORGO, E., SMYTHE, I., GYARMATHY, É., KOŠAK BABUDER, M., KAVKLER, M., MAGAJNA, L. (2010). *Disleksija – vodnik za tutorje*. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.

- ŽERDIN, T. (2011). **Motnje v razvoju jezika, branja in pisanja: [priročnik za pomoč specialnim pedagogom in učiteljem pri odpravljanju motenj v razvoju jezika, branja in pisanja]**. 1. ponatis. Bravo – društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše. *Ponatis*.
- KOŠAK BABUDER, M., KAVKLER, M. (2013). **Disleksija: vodnik za starše**. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
V knjigi so predstavljene strategije konkretnih oblik pomoči za starše, ki se srečujejo z različnimi izzivi pri motiviranju in izvajanju pomoči otrokom z disleksijo pri domačem delu za šolo. Predstavljene so strategije za vsa področja posebnih potreb otrok z disleksijo in tudi drugimi SUT.
- ZUPANČIČ, T. F. (2018). **Mama na misiji: pomoč otroku z neverbalnimi specifičnimi učnimi težavami: priročnik za starše in učitelje**. 1. natis. Bravo - društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- Več avtorjev (2015). **Težave pri učenju matematike: strategije za izboljšanje razumevanja in učnih dosežkov učencev**. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
V knjigi so sistematično predstavljene značilnosti SUT pri matematiki, študije primerov, raziskava na vzorcu petošolcev povezana s SUT pri matematiki, instrumenti za odkrivanje SUT pri matematiki in številne učinkovite strategije celostne pomoči in podpore učencem s SUT pri matematiki.
- JAVORNIK, k. (2019). **Kako naj naredim to** – knjižica in **Lahko naredim to : kartice za razvijanje izvršilnih funkcij**. 1. natis. Bravo - društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- Več avtorjev (2020). **Kompleksnost težav pri učenju matematike – kakovostno poučevanje in intenzivna obravnava**. Bravo, društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami.
- **Bilten Bravo**. Ljubljana: Društvo Bravo, 2005–. (dvakrat letno – 34 številke).

V biltenih so objavljeni raziskovalni in teoretični prispevki, strokovno praktični prispevki, življenjske zgodbe in izkušnje ter prispevki v kotičku idej za uspešnejše učenje. Naslovnice oblikujejo otroci in mladostniki ter zadnja leta likovno nadarjene odrasle osebe s specifičnimi učnimi težavami. Bilteni so dostopni tudi v elektronski obliki na spletni strani društva.

Zborniki konferenc 2002 [COBISS.SI-ID [4915017](#)]; **2006** [COBISS.SI-ID [228824832](#)]; **2010** [COBISS.SI-ID [252620544](#)] [COBISS.SI-ID [252619008](#)]; **2014** [COBISS.SI-ID [275493888](#)]; **2018**[COBISS.SI-ID [296555520](#)] , v katerih so zbrani vsi na konferencah predstavljeni prispevki.